

J. J.

Publikacje prof. Kazimierza Gierdziejewskiego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/3, 452-453

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z FABRYCZNYCH KRONIK

Dla spopularyzowania dziejów polskiego przemysłu w „Przeglądzie Technicznym” wprowadzono dział *Z fabrycznych kronik*. Dział ten zapewniają artykuły Walerii Koryckiej i Jana Dąbrowskiego. Autorzy ci przedstawiają kolejno historię poszczególnych zakładów przemysłowych, począwszy od ich założenia aż do czasów nam współczesnych. Artykuły te są ujęte w formie opowiadań.

Cykl zainaugurował artykuł *Od gramatyki do... lokomotywy* („Przegląd Techniczny”, nr 2/1963) poświęcony Zakładom Przemysłu Metalowego „H. Cegielski” w Poznaniu.

W dalszych numerach ukazały się następujące artykuły: w nrze 3: *Komin w herbie* o zakładach Geyera, obecnie ZPB im. F. Dzierżyńskiego w Łodzi; w nrze 4: *Pół młyna na Jeziorce* o Warszawskich Zakładach Papierniczych w Jeziornie; w nrze 5: *Skarby „jastrzębich włości”* o kopalni „Jastrzęb” w Rybnickim Okręgu Węglowym; w nrze 6: *1000 lat „Wielkiej soli”* o kopalni w Wieliczce; w nrze 7: *Senior polskich cementowni* o cementowni w Grodźcu; w nrze 8: *Medal dla fabryki z Bielska* o Bielskiej Fabryce Maszyn Włókienniczych; w nrze 9: *Rówieśnica Majowej Konstytucji* o kopalni „Król” w Chorzowie, na której terenie istnieją obecnie 2 kopalnie: „Prezydenta” i „Barbara Wyzwolenie”; w nrze 10: *Czerwona buda z Zelaznej* o fabryce Norblina, obecnie Wacowni Metali „Warszawa”.

Ten cykl artykułów trzeba powitać z dużym zadowoleniem, gdyż bogate często i zaszczytne tradycje naszego przemysłu nie są dostatecznie znane. Popularyzacja ich wśród świata technicznego zasługuje więc na pełne poparcie.

Artykuły zawierają wiele, niekiedy nawet szczegółowych informacji o dziejach opisywanych zakładów przemysłowych. Szkoda tylko, że autorzy nie podają, na jakich opracowaniach się opierali, co byłoby bardzo pożyteczne dla zaspokojenia szerszych zainteresowań czytelników, a równocześnie stanowiło by odpowiednią formę uszanowania praw autorskich twórców tych opracowań. Musi bowiem wzbudzić protest np. artykuł *Pół młyna na Jeziorce*, który stanowi dokładne streszczenie pracy dr Jadwigi Siniarskiej-Czaplickiej *Kronika papierni w Jeziornie 1760—1960*¹, o czym nie informuje najkrótsza nawet uwaga.

Jerzy Jasiuk

Z DAWNEGO PIŚMIENICTWA HUTNICZEGO

Zyciorys oraz działalność naukową i gospodarczą Józefa Osińskiego omówił w nrze 1/1963 „Wiadomości Hutniczych” dr inż. Jerzy Piaskowski w artykule *J. Osiński (1738—1802) i jego wkład w rozwój polskiego piśmiennictwa hutniczego*. Omówienie objęło również prace Osińskiego w dziedzinie fizyki oraz jego udział w działalności Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

J. J.

PUBLIKACJE PROF. KAZIMIERZA GIERDZIEJEWSKIEGO

W nrze 2/1963 „Przeglądu Odlewniczego” zamieszczono artykuł dra inż. Jerzego Piaskowskiego *Piśmiennictwo techniczne prof. mgra inż. Kazimierza Gierdziejewskiego*. Artykuł zawiera omówienie dorobku piśmienniczego prof. Gierdziejew-

¹ Łódź 1961; por. notatkę w nrze 3/1962 „Kwartalnika”.

skiego z podkreśleniem najważniejszych osiągnięć jego działalności autorskiej i jej znaczenia dla odlewnictwa polskiego. Omówienie to objęło również publikacje z zakresu historii techniki.

Drugą część artykułu stanowi wykaz 134 prac. prof. Gierdziejewskiego, zestawionych w 3 grupach: artykuły w języku polskim; książki, skrypty i druki nieperiodyczne w języku polskim; prace w językach obcych.

Artykuł został opublikowany z okazji przypadającej w 1962 r. 5 rocznicy śmierci prof. Gierdziejewskiego.

J. J.

Z HISTORII PRZEMYSŁU NAFTOWEGO

Prof. Józef Wojnar w artykule *Przemysł naftowy w r. 1875* („Nafta”, nr 2/1963) przedstawił stan kopalnictwa ropy naftowej przed 90 laty w 19 miejscowościach w Galicji (m. in. w Borysławiu, Mrażnicy, Bóbrce, Ropience). Dane charakteryzujące ten stan zaczerpnął autor z książki inż. Edwarda Windakiewicza *Olej i wosk ziemny w Galicji*, wydanej we Lwowie w 1875 r.

J. J.

Z HISTORII WŁÓKIENICTWA

Nie wszystkie osady fabryczne tworzone w okresie powstawania przemysłu włókienniczego na terenie dzisiejszego województwa łódzkiego (głównie w latach 1820—1830) rozwinęły się w duże ośrodki. Należały tu m. in. Brzeziny, Ujazd, Stryków i Biała, które mimo wysiłków ich właścicieli nie stały się miastami fabrycznymi. Okoliczności i warunki powstawania przemysłu włókienniczego w tych osadach oraz przyczyny ich upadku są tematem artykułu Czesławy Ohryzko-Włodarskiej *Nieudane próby osadnictwa przemysłowego w Brzezińskim* („Przegląd Włókienniczy”, nr 10/1962). Artykuł ten został oparty na bogatym materiale archiwalnym, co dokumentują liczne przypisy.

Pierwsza maszyna parowa w łódzkim przemyśle włókienniczym została zainstalowana w fabryce Ludwika Geyera w 1839 r. Przebieg i skutki zainstalowania tej maszyny opisała Halina Wiśniewska-Bieniek w artykule *Pierwsza maszyna parowa w przemyśle bawełniarskim w Łodzi* („Przegląd Włókienniczy” nr 11/1962). Na wstępie autorka podała krótką historię wynalezienia maszyny parowej oraz jej przemysłowego zastosowania.

W „Przeglądzie Włókienniczym” opublikowano również serię artykułów poświęconych historii poszczególnych zakładów przemysłu włókienniczego i przemysłu budowy maszyn włókienniczych. Znajduje się tu wiele informacji dotyczących wielkości i asortymentu produkcji, jej organizacji, zatrudnienia i wyposażenia mechanicznego zakładów w różnych okresach ich rozwoju. Szczególna uwaga została skoncentrowana na okresie powojennym.

W serii tej ukazały się następujące artykuły: Franciszek Jurasz, *Rozwój Częstochowskich Zakładów Przemysłu Lniarskiego „Stradom”* (nr 9/1962); Władysław Bytomski, *Historia rozwoju budownictwa maszyn włókienniczych w Bielskiej Fabryce Maszyn Włókienniczych oraz rys historyczny rozwoju zakładu od roku założenia — 1851 — do ostatnich czasów* (nr 9/1962); Otton Żyła, *Zakłady Przemysłu Wełnianego im. Hanki Sawickiej w Bielsku Białej* (nr 10/1962); Stanisław Sachacki, *Powstanie*